

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Cuvîntul de deschidere

ținut de vice-prezidentul »Asociațiunii», d. Andrei Bârsanu, la adunarea jubilară din Blaj, din 1328 August 1911.

După desbaterea serioasă de trei zile, la care luară parte bărbați ca Ioan Bran de Leményi, Ioan Alduleanu, Gheorghe Bariț, Ioan Pușcariu Iacob Bologa, Dr. Ioan Raț, Ioan Codru, Nicolae Găetan, Ilie Măcelariu, Ioan Axente Severu, Ioan Hania, și alții, ideea, care planase până acum în aer ca o dorință, luă forma concretă. Noua instituțiune își avea conturile sale bine determinate. Ingraiul rece al paragrafilor menirea nou-urzitei însoțiri se normă astfel: »Scopul Asociațiunii e înaintarea literaturii române și cultura poporului român în deosebitele ramuri prin studiu, elaborarea și edarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință și arte și alte asemenea». Mijloacele materiale ale ei aveau să se compună din taxele anuale ale membrilor și din darurile, ce se sperau din partea binefăcătorilor. Ca membru putea să fie orice persoană privată sau morală, dacă plătia taxa anuală de 5 fl. sau dacă depune odată pentru totdeauna un capital, care să producă această sumă ca interese. Sediul cancelariei Asociațiunii avea să fie Sibiiul.

Primind, în 6 Septembrie 1861, proiectul acesta de statute, cu o singură modificare, aprobarea Majestății Sale, a bunului nostru monarh, marele episcop Andrei Șaguna, căruia i-se împărțise rezoluțiunea împărătească, se și grăbi a chema adunarea de inaugurare și constituire a unei însoțiri pe ziua de 23 Octombrie v. al celuiiași an.

Ne putem închipui, cu câtă bucurie și cu câtă însuflețire s'a ținut această memorabilă adunare, care a durat cu totul 4 zile și la începutul căreia marele arhieru a rostit următoarele cuvinte, izvorite din adîncul inimei sale: »Eată, domnilor a sosit ziua cea dorită pentru înființarea unei Asociațiunii, carea să aibă de problemă »literatura română și cultura poporului român!...« Mărturisesc sincer convingerea mea, că eu problema Asociațiunii noastre o caracterizez pe cât de nobilă și frumoasă și unică în felul său astăzi în întreaga noastră națiune din toate părțile, unde se află ea, pe atîta de serioasă și grea, pentru că cere o perseveranță de fier și un sacrificiu de inimă».

Și a terminat cu des repetata, dar în vece frumoasă și mișcătoare metaforă: »Masa dulcilor maicei noastre este pregătită pentru oaspeții mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haină de nuntă și pofteste la masă pe toți fii săi, ca să strălucească și ea în casa și cu casa sa și să înnoiască pe fii săi, precum se înnoiesc tinerețele vulturelui!»

Și chemarea marelui arhieru nu rămase zadarnică. La aceasta adunare se înscriseră 212 membri, între cari 9 fundatori, încasindu-se cu totul suma de 7028 fl. 40 cr. și 2 galbeni. Prima temelie materială a noiei însoțiri, pe care Timotei Cipariu în clasică sa vorbire o numește »un razim naționalității române», o puseră cei doi arhierii contribuind Alexandu Sterca Șuluț, care se afla în călătorie, suma de 2000 fl., iar episcopul Andrei Șaguna 1050 fl. Intre membri aflăm aproape pe toți fruntașii români din Ardeal din aceia vreme, fără deosebire de confesiune și de poziție socială:

preoți și mirenii, funcționari și profesori, proprietari și neguțători. Până și alumnii din seminariul metropolitan din Blaj contribuie cu suma de 43 fl. 40 cr.

Dar nu numai în Ardeal fu întâmpinată tînăra însoțire culturală cu însuflețire, ci înactivarea ei fu salutată cu bucurie și în celelalte ținuturi locuite de români. Nobilul Andrei Mocsonyi de Foen, felicită pe acei adunați, trimițînd suma de 200 florini. Marele binefăcător Emanuil Gozdu, pe atunci comite șuprem al comitatului Carașului, trimite de asemenea salutările sale, promițînd, că va intra în șirul membrilor fundatori și va intra în șirul membrilor fundatori și va stăruii pentru înaintarea tinerei instituțiunii. Tot cu aceiași însuflețire salutară noua însoțire vrednicul Eudoxiu Hurmuzachi din Bucovina și mult meritatul Ioan Maiorescu din Țara Românească, care se anunță ca membru pe sine și pe fiul său.

Astfel trebe să dăm toată dreptatea nemuritorului Timotei Cipariu, cînd în discursul său de deschidere dela adunarea generală din Sibii, din anul 1881, zice: »Asociațiunea a fost înființată prin zelul, stăruința și patriotismul general al tuturor bărbaților de inimă și devotament».

Tot cu asemenea armonie se făcu și constituirea tinerei însoțiri, alegîndu-se președinte episcopul Andrei Șaguna, care avuse partea leului la întemeierea ei, ca vice-președinte eruditul Timotei Cipariu, al cărui clasic discurs electrizase pe cei adunați, ca prim-secretar mult meritatul Gheorghe Barițiu, care, cu hărnicia-i caracteristică, nu întârziă a desfășura un program de acțiune pentru societatea nou-înființată, de casier neguțătorul sibiian Antoniu Bechnitz, de controlor Ioan Pinciu, proprietar în Rășinari, ca arhivar și bibliotecar Visarion Roman, învățator și redactor tot din Rășinari, eară ca membri în comitet: Ilie Măcelariu, Ioan Axente Severu, canonic Constantin Papfalvi, consilierul financiar Petru Manu, protopopul și profesorul seminarial Ioan Hannia, care, resignînd în cursul ședinții, fu înlocuit cu consilierul școlar d-rul Pavel Vasic, preotul din Rășinari Sava Popovici-Barcianu, protopopul brașovean Ioan Popasu, protosințelul Nicolae Popea, consilierul Iacob Bologa, directorul gimnazial Gavril Munteanu din Brașov, profesorul Ioan Antonelli din Blaj și avocatul sibiian Dr. Ioan Nemeș.

Așa căpătă ființă și-și putu începe binecuvîntata sa activitate Asociația noastră jubilară: prin însuflețirea și colaborarea tuturor românilor de inimă din aceia vreme, prin armonia sufleteilor, prin unitatea voințelor, — dovadă și pildă pentru toate timpurile, că lucrurile mari se pot face numai prin bună înțelegere frățească, prin încredere reciprocă, prin purcedere solidară, și că atunci, cînd e vorba de interesele superioare ale neamului, orice ziduri despărțitoare trebe să cadă, orice ambiții și jigniri personale, întemeiate sau închipuie, trebe să dispară, orice interes personal sau de clică trebe dat la o parte, ca astfel un singur punct luminător să ținuiască toate privirile și sufletele: *binele și înaintarea neamului, din care facem parte!*

Am stăruit ceva mai mult asupra modului cum s'a întemeiat Asociația noastră, deoarece acest moment din viața ei, este totașa de însem-

nat ca și ziua nașterii pentru un individ și deoarece totmai pentru serbarea acestui moment ne-am adunat cu toții astăzi aici.

Ar urma acum să povestesc cum s'au început și cum au urmat timp de 5 decenii lucrările însoțirii noastre: cum conducătorii ei, văzînd lipsa cea mare de intelectuali, lipsă simțită cu deosebire în deceniul 1860—1870, cînd viața publică ofera și românilor atîtea cariere, — ajutoră un număr însemnat de tineri să urmeze și să termine cursurile secundare și superioare; cum, ceva mai tîrziu, convingîndu-se de necesitatea formării unei clase mijlocii la poporul nostru, sprijiniră un număr tot așa de mare de ucenici și de calfe, așezați la diferite meserii, precum și cîțiva tineri, cari urmau școalele de comerț; cum ajutoră în diferite rînduri mai multe școli lipsite de mijloace; cum, voind să îndeplinească scopurile literare ale »Asociațiunii«, premiară și publicară cîteva lucrări literare și de știință, și totodată, începînd în a. 1868, editară foaia »Transilvania«, care, cu deosebire sub neobosita și stăruitoarea conducere a mult meritatului Gheorghe Barițiu, dete la iveală un material istoric prețios; cum, spre acelaș scop, după cîteva încercări zadarnice, se organizară în anul 1900 secțiunile științifice și literare, menite să dea mină de ajutor comitetului central în chestiunile de specialitate și în genere să urmăriască și să sprijiniască mișcarea noastră literară contribuind în același timp la popularizarea științelor; cum, avînd în vedere chemarea însemnată a femeii în societate. Asociația noastră înființată în a. 1886 cu mari jertfe materiale școala civilă de fetițe din Sibii, școala menită să dea copiilor noastre o creștere solidă românească și care în timpul de 25 de ani, de cînd există, și-a și îndeplinit în chipul cel mai strălucit menirea sa; cum, pentru adunarea și păstrarea amintirilor istorice ale neamului nostru, precum și pentru cunoașterea felului de viață și a aplicărilor artistice ale poporului nostru, s'a creat în anii din urmă un muzeu istoric și etnografic, adăpostit într'un edificiu propriu, muzeu, care și pînăcum cuprinde destule lucruri vrednice de văzut și care sperăm, că se va dezvolta și mai mult în viitor; cum, încetul cu încetul, s'au format, cu deosebire prin daruri dela societăți și dela particulari, o modestă bibliotecă, care stă la dispoziția publicului și care de prezent numără peste 6000 opuri în 7600 volume, 6600 broșuri și 27 hărți; cum pentru dezvoltarea spiritului de asociație la poporul nostru și pentru înaintarea agriculturii, industriei și artei s'au întocmit cîteva expoziții mai mari și mai mici, dintre cari cele mai însemnate au fost cele din anii 1862, 1881 și 1905; cum, pentru luminarea publicului nostru dela orașe și dela sate, s'a ținut un număr însemnat de conferențe și prelegeri populare; cum, îndeosebi pentru luminarea sătenilor noștri, s'a dat la iveală o colecție anumită de cărțițele, ear pe seama tinerimei a început a se publica acum mai pe urmă o modestă »Bibliotecă a tineritului«; cum la inițiativa Asociației noastre a început a se forma, cu deosebire în timpul din urmă un număr oarecare de însoțiri economice și culturale, cum s'au făcut și se fac încercări a deprinde cu cetitul și cu scrisul pe

ce cei neștiutori de carte; cum însfîrșit Asociația noastră a căutat să-și îndeplinească menirea sa pe diferite căi, în consonanță cu statutele sale, în timpul celor 50 de ani de când viază, sub conducerea neuitaților preșidenți: Andrei Șaguna și Vasile Ladislau Pop, Iacob Bologna și Timotei Ciparin, Gheorghe Barițiu, Dr. Alexandru Mocsonyi și Iosif Sterca Șuluțiu, precum și a venerabilului depozit capitular Ioan Micu Moldovan, pe care ne simțim fericiți, că-l putem saluta în mijlocul nostru, „Intreg, cinstit, sănătos”, — și a tovarășilor lor de muncă, trecuți în hotarele vecinicii, sau aflători în viață.

A tracta însă mai pe larg lucrurile acestea, ar trece peste cadrele unei festivități ca cea de astăzi și ar obosi de bună seamă paciența d-voastre, și așa, poate, prea obosită.

Un singur punct din activitatea semi-centenară a însoțirii noastre îmi voi lua libertatea a-l atinge ceva mai cu dinadinsul, anume, crearea și dezvoltarea despărțămintelor ei.

Instituite în anul 1869, despărțămintele erau chemate să țină legătură între conducerea Asociației și între masele cele mari ale poporului, ținând viu interesul publicului nostru și mai virtos al celui dela țară față cu scopurile însoțirii noastre și îndeosebi înlesnind realizarea problemelor ei prin înființarea de biblioteci populare, prin ținerea de prelegeri pentru popor, maicuseamă din domeniul agriculturii, industriei și comerțului, prin procurarea de mașini agricole și explicarea întrebunțării lor, prin înființarea grădinișelor școlare și a altor economii de model, prin îndemnarea poporului de a înființa însoțiri economice și culturale; în fine prin combaterea alcoolismului, prin răspândirea cunoștințelor igienice și a altor cunoștințe folositoare.

La început, deși înființate, multe din ele abia vegetau, mărgininându-se a încasa taxele dela membri și a ține dincînd-incînd cite o adunare cercuală.

Bbia după noua arondare din anul 1888 și maicuseamă de la noua organizare din 1898 începură despărțămintele a-și împlini în adevăr misiunea lor. Astăzi, constat cu cea mai mare mulțumire sufletească, ele sînt factorii cei mai însemnați ai Asociației noastre la îndeplinirea lucrării ei mîntuitoare pentru luminarea poporului și pentru povățuirea lui în toate cele bune și folositoare; ele sînt rădăcnele, care dau pomului însoțirii noastre hrana trebuincioasă și totodată ramurile pline de viață, prin care își împarte ea roadele sale dince-ince mai bogate în mijlocul poporului nostru. În cele mai multe din ele, — care au început a pătrunde până la periferiile ținuturilor locuite de români în această țară, chiar și în Mara-

murășul depărtat, — se observă în timpul din urmă o adevărată emulație de a face însoțirea noastră cit mai folositoare pentru neamul din care facem parte, și nu găsim cuvinte de ajuns a lăuda zelul conducătorilor lor, pătrunși așa de adînc de chemarea ce le e încredințată.

Afle-și mulțumire acești campioni ai culturii noastre naționale în conștiința, că și-au împlinit și-și împlinesc o datorie sfîntă față de frații lor de sînge, și în încredințarea, că semințele aruncate prin silința lor nu se vor perde în zadar, ci vor produce rîd însuțit și înmiit!

Se pot afla oameni, cari să nu fie pe deplin mulțumiți cu lucrările îndeplinite de Asociația noastră în timpul de o jumătate de veac, decînd viază, — lucrări, pe care mi-am permis a le schița în liniamente generale, — și căroră să li-se pară prea mare diferența între cele plănuite la plămădirea însoțirii noastre și între rezultatele obținute. Unora ca acestora le aduc aminte, că întreprinderile omenești sînt supuse la diferite împrejurări, care pot promova s'au împedeca lucrările acestor întreprinderi și că împrejurările, sub care s'a dezvoltat Asociația noastră, n'au fost totdeauna din cele mai favorabile.

Alții, earși se vor întreba cu mirare, cum oare o societate culturală a unui popor de peste 3 milioane, după o viață de o jumătate de veac a ajuns la rezultate așa de modeste materiale, avînd împreună cu fundațiunile ce le administrează o avere de abia de un milion de coroane, pecînd societăți mai tinere ale popoarelor conlocuitoare din această țară posedă averi cu mult mai însemnate?

Unii ca aceștia n'ar trebui să uite mai întîi de relațiile materiale nefavorabile, în care a trăit poporul nostru în trecut, și apoi de jertfele deosebite de mari, pe care le-a adus și aduce acest popor pentru susținerea instituțiilor sale morale și culturale. Cine-și dă seama de greutățile, cu care se luptă poporul nostru, ca să-și poată susține cele vre-o trei mii de școli și mai multe biserici, pe lingă purtarea greutății statului, ale comitatelor și comunelor, nu se va mira, că n'a putut face mai mult reuniunile sale, al căror număr se urcă de prezent la citeva sute. Dimpotrivă va trebui să ajungă la convingerea, că neamul nostru a făcut și face, în raport cu starea sa materială, extraordinar de mult pentru păstrarea și dezvoltarea bunurilor sale sufletești, arătîndu-se astfel ca un popor capabil de cultură, și că s'ar face vinovați de o mare greșală, de o crimă chiar în contra umanității și a progresului aceia, cari din ori și ce considerațiuni, ar căuta să-l împedeca în nižuințele lui culturale. Totodată judecînd progresele, pe care le-a făcut poporul nostru în ultimii 50

de ani, cu toate greutățile, ce a avut a le înfrîmpina, va trebui constatate că românul nici nu poate fi oprit în drumul său spre propășire, deoarece el are înfrînsul puterea picăturii de apă, care sfarmă stîncile: „non vi, sed saepe cadendo”.

Și la aceste progrese ale poporului nostru din ultima jumătate de veac Asociația noastră de bună seamă încă a contribuit cu ceva.

Să binecuvîntăm deci amintirea acelor bărbați cu suflet mare, cari au întemeiat acum 50 de ani această marea instituțiune culturală, ear moștenirea lor să o păstrăm cu sfințenie, să o înmulțim, să o facem tot mai folositoare neamului, ai căruia fii ne numim!

Și acum după ce am aruncat o privire asupra trecutului de o jumătate de veac al însoțirii noastre, să ne cugetăm o clipă și la viitor.

Ce drum să urmeze asociația noastră de aici înainte? — cred, că este întrebarea ce i-se impune orișicărui dintre noi în această clipă.

La această întrebare nu pot răspunde altceva, decît: calea ce a urmat-o până acum, care este în conglăsuire cu dorințele fericiților ei întemeietori și care s'a afirmat, că este cea dreaptă.

Vom cultiva deci înainte de toate graiul național: „tesaur”, născut cu noi dela țitele maicei noastre, dulce ca sărutările măicușilor, cînd ne aplicau la sinul lor; tesaur mai scump decît viața: tesaur, care, de l-am fi pierdut, de l-am perde, de vom suferi vreodată, ca cineva cu puterea, au cu înșelăciunea, au cu momeli să ni-l răpească din mîinile noastre, atunci mai bine, mai bine să ne înghită pămîntul de vii, să ne adunăm la părinții noștri cu aceia mîngăere, că nu am trădat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numi fii lor”. Il vom cultiva, nu în înțelesul de a plămăi o limbă nouă, sau a reinvia forme vechi, ceiace s'a dovedit a fi o greșală, ci cercetînd comorile aflătoare în popor, adăpîndu-ne din izvorul dător de viață, din care a gustat un Alexandri, un Eminescu, un Alexandru Odobescu și un Ioan Creangă, și din care s'a inspirat și se inspiră un Gheorghe Coșbuc și ceilalți aleși ai noștri, aflători în viață.

Vom grăi ori și unde și față cu ori și cine cu mindrie acest grai, care s'a arătat destoinic a exprima orice cugetare cit de înaltă, orice simțire cit de profundă. Il vom iubi din toată inima, îl vom păzi cu lumina ochilor și-l vom apăra chiar și cu prețul singelui nostru, toți fără deosebire: bărbați și femei, tineri și bătrîni. Vom prețui ori și ce limbă, mai virtos ale concetățenilor noștri, dar vom vorbi mai bucuroși pe a noastră: *limba românească*.

Vom cerceta trecutul poporului nostru, cultivînd istoria națională și adunînd cu pietate ori și ce urmă, ce ne amintește acest trecut. Poporul nostru din această țară poate nu este în stare a arăta în trecutul său pagini așa strălucite ca alte neamuri.

E și ușor de înțeles, deoarece trecutul său a fost mai mult a suferință îndelungată, din care ieșia strălucirna altora. Cutoateacestea și în istoria neamului nostru vom afla citeva figuri mari și vrednice de toată cinstea, care vor putea servi ori și cînd ca pilde urmașilor: din paginile, de multe ori mohorîte, ale ei vom desprinde învățătura, că neamul nostru nu se perde așa de ușor, deoarece a fost oțelit în trecutul său aproape bimilenar de focul, aproape neîntrerupt, al încercărilor și suferințelor.

Vom căuta mai departe să cunoaștem cu deamăruntul pămîntul pe care locuim, cu frumusețile și bogățiile sale, pămîntul, în care odihnesc osămintele moșilor și strămoșilor noștri și în sinul căruia vom odihni și noi odată, încredințați fiind, că, cucit il vom cunoaște mai bine, cuatit il vom iubi mai mult.

Vom căuta înaintea de toate să cunoaștem poporul din care facem parte, cu toate însușirile și particularitățile lui: cu graiul și obiceiurile lui, cu credințele și superstițiile lui, cu portul și cu felul de viață al lui, cu cîntecele și jocurile, cu lucrările lui artistice, care atrag tot mai mult atențiunea pricepătorilor și care ne pot servi în adevăr de fală.

Cunoscîndu-l, sau mai bine zis, cînoscîndu-ne, vom căuta să cultivăm și să perfecționăm părțile bune, eară pe cele rele să le delăturăm, intrucit ne va fi cu puțință.

Ne vom îndrepta îndeosebi cu dragoste privirea la poporul nostru dela țară, care formează puterea neamului nostru și care s'a arătat

FOILETON.

Averea copiilor.

Natalica era o fetiță mică, drăgălașă, crescută cu mare îngrijire de mama ei, dar care văzu încă de timpuriu, că era și cam lacomă.

Fetița avea tot ce poate să doriască inima unui copil de părinți bogați.

Avea jucării multe și scumpe, rochițe frumoase și un bun prietin, pe Hector, cinele pe care il'a cumpărat tatăl său de ziua ei. Un cine mare de vița bernhardină, de toată frumusețea, negru ca corbul, și care adeseori se plimba cu fetița cea blondă îmbrăcată în rochie albă.

Lumea privia cu plăcere părechea aceasta drăguță.

Intr'o zi Natalica stetea de vorbă cu bona (crescătoarea) ei zicîndu-i:

— „Vezi, Ecaterino, toate cele din odăea mea sînt ale mele! Vezi ce bogată sînt eu? Și Hector, cinele cel mai frumos din tot orașul este al meu”.

In clipa aceia, mama deschise ușa și întrebă:

— „Cum? Ce spui tu? Ce bogății ai tu? Vreau să știu și eu ce e al tău?”

— „Dar, dragă mamă, Hector nu e al meu? Nu mi-l'a dat mie tata?”

— „Ți-l'a dat tata, dar cine-l dă de mîncare? Cine plătește omul să îngrijiască de el, să-l spele, să fie întotdeauna curat? Dacă e al tău, fă-l de mîncare, îngrijește-l tu și plătește cit trebuie pentru traiul lui?”

— „Bine, dar păpușele mele, nu sînt ale mele?”

— „Da! sînt ale tale, cit timp ești cuminte, dar mama are voe să ți-le ia ori de citeori o superi”.

— „Rochițele mele, ale cui sînt atunci?”

— „Nici acestea nu sînt ale tale, și dacă nu ești cuminte ți-le iau și le dau unei fetițe sărace, ear pe tine te las cu cele mai urite”.

— „Dar Ecaterina nu este a mea?”

— „E adusă de mama ta aici și poate să plece numaidecît, dacă tu nu ești bună cu dînsa”.

Fetița începu să se încredințeze, că într'adevăr nu are nimic al ei propriu. Se gîndi puțin și apoi zise: — „Dar mîinile mele și inima mea nici astea nu sînt ale mele?”

— „Nu, draga mea, Natalică, tocmai astea sînt ale mamei tale!”

— „Dar dacă sînt așa de săracă și n'am nimic pe lume, ce să mă fac? Ce e al meu? Nici tu nu ești a mea, mamă dragă?” — zise ea cu lacrimi în ochi, cuprînzînd gîtul mamei sale.

La aceste cuvinte mamă-sa o liniști zicînd:

— „Da, draga mea copilă, mama singură, și tatăl tău, sînt ai tăi! Părinții care te iubesc, părinții sînt ai copiilor, și e destulă bogăție pentru copii, cari au părinți buni!”

Tușa Tilda.

Epigrame.

La Viena 'n Belvedere
Nu-i atîta frumusețe,
Cîtă fală și puzdere
Prinsă-i la tine 'n mustețe.

Nu iubi ce e a altuia,
Nu predică popa Gruia;
Da 'nzădar predică apă,
Dacă el cu vin s'adapă.

Don Ramiro.

și până acum ca un pământ primitiv și roditor, căutând să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i dezvoltăm încrederea în puterile proprii și astfel să facem dintr'insul un popor conștient și tot mai folositor șieși țării, pe care o iubeste cu atîta căldură.

La această muncă, ce ne așteaptă de aici înainte, chem toate elementele luminate ale neamului nostru din patrie, fără deosebire de sex și de etate. Să ne înrolăm cu toții, cu inimă curată și cu suflet plin de însuflețire, sub steagul acestei însoțiri, care poartă deviza: „naintarea literaturii române și cultura poporului român”; să căutăm a ne face fiecare partea din aceia, ce suntem datorii neamului, din sinul căruia am ieșit; să urmăm cu credință exemplul fericitorilor noștri înaintași, și atunci putem privi fără teamă în viitor!

Și acum, sub scutul Celui Preaînalt, în al cărui sfîntit lăcaș ne aflăm și care a venit de atîteaori în vremuri grele în ajutorul moșilor și strămoșilor noștri, să trecem într'a doua jumătate de veac a însoțirii noastre.

Cu binecuvîntarea Înalt Prea Sfîntilor și Prea Sfîntiților arhieriei, cari au binevoit a onora cu prezența lor întrunirea noastră, declar adunarea generală jubilară deschisă!

(Fine).

Un turvin cu țaranii.

I.

Să nu așteptați dela mine să vă dau eu știință, cum aveți să lucrați pămîntul, cum să-l arați, să-l sămănați, căci dumneavoastră veți ști mai bine decît mine, dar am luat exemple dela străinii, cari își află cuibul printre noi cari se așează în comunele noastre ca negustori, ca meșterii, căci cam cei de felul ăsta viu între noi.

Un străin cînd se așează într'o casă, fie numai în chirie, fără să știm că acolo șade un Neamț, trecătorii vor vedea îndată că la el e casa văzută, e măturat pe dinainte, ear de vor intra înlăuntru, toate sînt la rîndul lor, în economia, casei au mueri cari știu pregăti mincări bune, la el mîncarea de toate zilele e mai bună decît a noastră la Paști. Dumineca și sîrbătorile nu le petrec în beuturi și din birt să se ducă să aprindă grîul și finul altuia, nu se dujmănesc unii pe alții dacă văd că unul se înalță, ci se bucură și se ajută unii pe alții.

Și de ce nu-i și la noi așa?

Pentru că din capul locului și înaintea noastră ei au dat preț, și dau și astăzi pe școală, pe învățătură, căci fără școală toate sînt zădarnice. Un om cu cîta școală, cu cîta știință, nu poate să facă fapte rele, să aprindă, să fure, să omoare, să ajungă prin crime, prin judecări cheltuindu-și averea cu procese ș. a. m. d.

Dacă vom citi cronicile gazetelor, aflăm că în cutare ori cutare loc a fost un foc mare, în alt loc un omor, și astea toate între noi Români sînt mai dese.

Am căutat să aflu că de unde vine atîta amar pe capul nostru, deci să vă spun din experiență:

În comuna mea d. e. s'au întîmplat vr'o trei omoruri de oameni decînd știu eu, s'au făcut rele, s'au aprins, s'au tăiat prunii, și am băgat de seamă că toate, dar chiar toate, s'au întîmplat noaptea Dumineca și în sîrbători, cînd sînt oamenii mai mult în birturi.

Noi Dumineca nu citim, nu avem fiecare citeo foae în casă, ci mai bucurosi petrecem în birturi, și acolo sfadă și ceartă; ne vătămăm unii pe alții. Și ce se alege? Un proces cu doi advocați, pecînd Neamțul — că tot ăsta e mai întăi nu șade fără o foae în casă, d. e. în comuna mea sînt 400 de case între astea sînt vre-o 7 străini. Cînd vine poștașul la cei 400 aduce 7 foai cu sîla abonate, din îndemnul altora, ear la cei 7 străini la fiecare citeo foae. Vedeți dară cum prețues ei școala și cartea și deaceia o duc mai bine decît noi.

Dacă vom căuta ce face Neamțul care are 3-4 copii și ce facem noi?

Neamțul face pe unul econom, pe altul lemnar, pe altul păpușar; îl face orce, dar numai pe unul îl ține cu el în casă.

Dar noi? De avem nu 3-4, ci doi, rămîn cu tata acasă și la urmă împart moșie în două, rămîn mai sărăcuți decît mai nainte la tata lor. Cică „Cum a trăit moșu, trăim și noi”...

Nicolae Vuc-Secășanu,
plugar.

CRONICA.

La sîrbările din București au plecat eridim. familiile *Gh. Jianu, I. Nedici, I. Velceanu, Gh. Bogdanu* și mulți alții din provincă.

Dr. Iustin Cl. Iuga și d. *Marioara I. Lupan.* (Brașov) cununați. Sincere felicitări.

La *Comoriște* a fost numit notar substitut *Andrei Putici*, fost vicenotar la Bozovici.

La *Cacova* a ars o casă laterală a institutului „*Plugarul*” împreună cu o parte a marfei din podrum și întreg mobilarul directorului *I. Epure.* Edificiul a fost asigurat.

Funcționarul de bancă *Dimitrie Neda* cu d-șoara *Maria Buzanu* (Oravița) logodiți. Multe felicitări!

Catedra de limba latină la școala civilă din localitate i-s'a încredințat, deocamdată în mod provizor, talentatului profesor de filologia clasică *Iosif Osvath.*

La 17 Septembrie n. va zbura *Vlaicu* și la Sibii.

Adv. *Dr. Petru Grozea* și-a deschis cancelaria adv. la *Deva* (Strada Petőfi Sándor 4).

La *Damasc*, capitala Siriei e pe cale a se înființa o universitate arabă, la înălțimea științei moderne.

Fabrica de textile din *Lugoj* a ajuns în concurs.

La 8 Septembrie n. va zbura la *Timișoara* vestitul aviator francez *Jean Cermar.*

Guvernul Serbiei a primit toate propunerile încredințatului României, d-lui *A. Saligny*, referitor la proiectul unui pod peste Dunăre, care va lega România cu Serbia.

În lumea clericală se menține vestea că mitropolitul nostru *I. Meșianu* ar fi chemat de primat al României.

† Harnicul învățător *Alexandru Onae* din *Lugoj* după lungi și grele suferințe a încetat din viață într'o casă de sănătate la Sibii. Fie-i țărîna ușoară și memoria binecuvîntată!

Aviatorul *Garros*, ridicîndu-se la 4250 m., a creat un nou record de înălțime.

Ulterior am aflat că mai mult s'a ostenit pentru reușita adunării generale a „*Astreii*” la *Vranii* inimosul negustor român *Traian Murgu* cîin Iertof, ceiace îi servă spre laudă.

La *Făget* a încetat din viață în urma unei parolisis progresive, subprefectul din *Caransebeș* *Wilhelm Mákossy*, originar din *Oravița*. Odihniască în pace!

„*Tribuna*” din *Belgrad* a început să publice destăinuirile lui *Aca Novacovic* asupra dramei din 1903, arătînd că conjurații au fost luați de curentul evenimentelor politice de p'atunci.

Celebru violonist *Gheorghe Enescu* cîntînd deunăzi la *Londra* a fost apreciat cu multă căldură de „*Daily Mail*”.

Părintele *Ioan Goanță* din *Șopotul-nou* a murit în clinica din *Budapesta* în urma unei operațiuni.

Dr. Gheorghe David și-a deschis cancelaria adv. în *Ciacova*.

D-șoara *Ștefania Jianu* (*Caransebeș*), și d-l *Ion Tirziu* (*lablanița*) logodiți. Felicitări!

Adv. *Dr. Gheorghe Zăria* anunță că și-a deschis cancelaria adv. la *Alibunar*, strada principală (*Casa Steria*) peste drum de pretură.

Un incendiu violent a izbucnit la cinematograful din cofetăria *Riegler*.

Un aviator rus a inventat un aeroplan, pe care îl poate menține nemișcat în aer.

La 29 Septembrie țîrg mare la *Iam*.

Duminecă a avut loc în *Petersburg* căsătoria principesei *Elena*, fiica regelui *Petru* al *Sirbiei*, cu marele duce *Ioan Constantinovic*.

Rugăciune rostită de Ex. Sa d. mitropolit *Dr. Victor Mihályi*, în catedrala din *Blaj*, la serviciul divin săvîrșit cu ocaziunea încheierii festivităților:

Mulțumim ție Doamne iubitorule de oameni, împăratului veacurilor și dătătorului de bunătăți celuice ai stricat păriletele din mijloc al dușmanei și ai dat pace genului omenesc, celuice și acum ai dăruit pace servilor tăi. În rădăcinează întrînsii frica ta și întărește iubirea unuia spre altul. Sînge toată cearta. Ia dintre dinșii toate smințele de împărechere. Că tu ești pacea noastră și ție se cuvîne mărîre, etc.

Înv. *Iuliu Vuia* anunță: Conform înaltei rezoluțiuni ministeriale dela 29 Mai 1911 Nr. 16593, manualele școlare cari au primit mai nainte aprobarea ministerială se pot folosi și în decursul anului școlar 1911/1912, chiar și cînd nu ar avea aprobarea ministerială pentru ediția actuală. — Conform punctului 2 al sus amintitei rezoluțiuni o ediție neschimbată a unei ediții anterioare se poate folosi încă un an școlar. Dacă însă nu va primi aprobarea de stat nicî după expirarea aceleia, nu se mai poate folosi.

Un depozit cu bere în *Petersburg*, prăbușindu-se, butoaele s'au spart; 800.000 litri de bere s'au scurs inundînd strada și oprînd circulația.

La *Biserica-albă* negustorul *W. Amon* a găsit un puternic schelet de mamut, pe care l-a trimis muzeului orășenesc.

Bibliografie.

Am primit numărul jubilar împodobit cu multe ilustrațiuni al revistei Asociațiunii noastre „*Transilvania*”, conținînd mai multe articole de valoare din peana celor mai distinși scriitori ai noștri. Prețul 2 cor. 50 fil.

A apărut Anuarul pe a. 1911/12 al Societății Fondului de teatru rom., redactat, ca în toți anii cu o deosebită îngrijire, în care reoglindește fidel întreagă situația acestei mari societăți românești, dela care se așteaptă mult bine în viitor.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” va da pentru anul școlar 1911-12 următoarele burse:

1. Din „*Fundațiunea Ioan Petran*” două burse anuale de cite cor. 300 pentru studenții universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din *Cluj*.

2. „*Fundațiunea Ioan Galianu de Kecskés*” o bursă de cor. 120 anual pentru un elev de naționalitate română, care urmează la vreuna din școlile medii din *Transilvania*. Se vor preferi în înțelesul literelor fundamentale, descendenții familiilor *Popu* și *Antoniu*.

3. „*Fondul Avram Iancu*” o bursă de cor. 100 anual, destinată pentru tinerii români dela școlile secundare.

4. Din „*Fundațiunea Radu, M. Rîureanu*” o bursă anuală de cor. 80 pentru elevii de naționalitate română cari urmează școlile secundare din *Ungaria*.

Cererile pentru obținerea acestor burse se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii” (*Sibiiu*, str. Șaguna 6) până la 20 Septembrie n. a. c. însoțite de următoarele acte:

a) certificat de botez;
b) certificat de studii în original sau copie legalizată (la universitari index) pe anul școlar trecut 1910-11;
c) certificat de paupertate; eventual
d) actele, cari să dovedească înțrudirea cu fundatorii.

Cererile intrate după termenul indicat, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 25 August n. 1911.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”.

A. Bărseanu
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu
secretar.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu.**

Aviz.

Avizăm Onoratul public din Recița și jur, că după multă stăruință, cu ajutorul lui Dumnezeu am izbutit a ne începe activitatea la institutul nostru de bani

„BERZAVA“

în strada principală, lângă biserica rom.

care va servi cu credință la înaintarea economică a fraților noștri Români din aceste părți năvălite de străini.

Din 1 August n. c. stăm la dispoziția On. public dindu-ne toată silința a corespunde pe deplin oricăror cerințe, anume: **primim depuneri cu 5%, plătind noi și darea de venit;** acordăm împrumuturi de tot felul, în condițiile cele mai favorabile. Totodată stăm la îndemâna On. public românesc și în alte afaceri economice comerciale.

Recița, la 1 August 1911.

5-5

Direcțiunea.

Albert Jancsus

primind prăvalia lui
**G. Ivaskovits din strada principală
„La mîța neagră“**

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cirpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

„PLUGARUL“
societate pe acții din Cacova

x-30

dă

5-6%

și plătește și darea după depuneri. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări pe viață și asigurări în contra focului și în contra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valorii asigurate: 105 milioane cor. — Des-păgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în Sibii, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea.

O vițe

cu vițe nobile de circa 2 jugere situată într'un loc frumos, cu pomi și loc pentru legumi, avînd acolo casă de locuit și fin-tină cu apă bună, cam la 15 minute înde-părtare de oraș se vinde din mîna liberă.

A se întreba la proprietarul

Eduard Klein,
Oravicza.

Liber de boale

rămîne oborul, unde se dă vitelor

Mastin

singurul și celdintăi leac pentru îngrășare și ocrotire de îmbolnăviri, de Dr. de Trnkóczy. Se capătă la negustor, ori se trimite cu poșta în depozitul fabricii dela Farmacistul **Trnkóczy in Laibach, Austria.** 5 pachete Cor. 3:50 franco.

Vin roșu și alb

dela 50 L. însus se capătă

alb 100 L.	Cor. 36.—
roșu „ „	„ 32.—
răchie de loză	„ 40.—

la negustorul **Paul Vuia** în Varadia.

Farmacia „La Sf. Gheorghe“ Oravița

visa-vis de prăvalia lui R. Goldstein în strada principală.

In farmacia mea, arangeată modern, ce capătă înafară de

**tot soiul de medicamente și diferite parfumuri
franceze, engleze, pudră, săpunuri
și alte articole de tot felul atît pentru țerance, cît și pentru damele de elită.**

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS, apotecar.

AVIZ.

La **tîmplăria Iohan Formayer**
în Oravița

se pot comanda toffelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Poftiți și vă convingeți!

Aviz!

Vestim On. public rom. din Banat că cur-surile la Pensionul de fete „Liceul modern“ din *Turnu-Severin.* (România) se încep la 1 Sept. st. v

In cursul facultativ al institutului se predau, cu succes uimitor, mai ales limba română, fran-ceză, germană, engleză și italiană, pianul, muzica vocală, desenul, pictura, dansul, lucrul manual și gospodăria (Curs de bucătărie, de spălat și călcat etc.) avînd profesori titrați dela școlile statului și profesoare străine, toate cu titluri academice.

Prețul pentru întreținere și instrucția com-plectă: 700 coroane anual.

Rezultatul, atît instructiv cît și educativ, atrage mereu tot mai multe bănățence la această excelentă școală de fete, care din toate punctele de vedere e a se socoti ca o binefacere și pentru noi Bănățenii.

Directoară: d-na *Maria Marinescu*, lecențiată în filologie.

In „Farmacia bătrînă“ a lui
Max de Knoblauch,

nou renovată, și ajustată modern, serviciu
x-7 prompt și culant.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

toffelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.